EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

16. november 2010 *

Kohtuasjas C-261/09,

mille ese on EL artikli 35 alusel Oberlandesgericht Stuttgarti (Saksamaa) 29. juuni 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 14. juulil 2009, Euroopa vahistamismääruse täitmisega seonduvas menetluses, mis puudutab

Gaetano Mantellot,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot, kohtunikud M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, E. Levits, A. Ó Caoimh, L. Bay Larsen, C. Toader (ettekandja) ja M. Berger,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

kohtujurist: Y. Bot,
kohtusekretär: ametnik B. Fülöp,

arvestades kirjalikus menetluses ja 6. juuli 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Saksamaa valitsus, esindajad: S. Unzeitig ja J. Möller,

– Tšehhi valitsus, esindaja: M. Smolek,

– Kreeka valitsus, esindajad: T. Papadopoulou ja G. Karipsiadis,

– Hispaania valitsus, esindaja: M. Muñoz Pérez,

– Prantsuse valitsus, esindajad: G. de Bergues ja B. Beaupère-Manokha,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* P. Gentili,

– Madalmaade valitsus, esindaja: M. de Ree,

– Poola valitsus, esindaja: M. Dowgielewicz,

– Rootsi valitsus, esindajad: A. Falk ja C. Meyer-Seitz,

– Ühendkuningriigi valitsus, esindaja: S. Hathaway, keda abistas *barrister* S. Lee,

– Euroopa Komisjon, esindajad: S. Grünheid ja R. Troosters,

olles 7. septembri 2010. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta (EÜT L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34; edaspidi „raamotsus") artikli 3 punkti 2 ja eelkõige *ne bis in idem* põhimõtte tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud niisuguse Euroopa vahistamismääruse täitmise raames Saksamaal, mis puudutab kohtumenetlust, mille Itaalia ametiasutused algatasid G. Mantello ja 76 teise isiku suhtes, keda kahtlustatakse kokaiinikaubanduse korraldamises Vittoria (Itaalia) piirkonnas.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Raamotsuse põhjendused 1, 5, 8, 10 ja 12 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Vastavalt 15. ja 16. oktoobril 1999 Tamperes kogunenud Euroopa Ülemkogu otsusele ning eelkõige selle punktile 35 tuleks kaotada liikmesriikidevaheline formaalne väljaandmismenetlus nende isikute suhtes, kes hoiavad kõrvale karistuse kandmise eest pärast lõplikku süüdimõistmist, ning väljaandmismenetlust tuleks kiirendada nende isikute suhtes, keda kahtlustatakse süüteo toimepanemises.

[…]

(5) Tulenevalt eesmärgist kujundada Euroopa Liit vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevaks alaks tuleks kaotada liikmesriikidevaheline väljaandmine ja asendada see õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga. Lisaks sellele võimaldab

süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks uue lihtsustatud üleandmissüsteemi sisseviimine kõrvaldada keerukuse ja võimalikud viivitused, mis on omased praegusele väljaandmiskorrale. Tavapärased koostöösuhted, mis on siiani domineerinud liikmesriikide vahel, tuleks asendada kriminaalasjades tehtud otsuste vaba liikumisega, mis hõlmaks nii kohtuotsuse eelseid kui lõplikke otsuseid vabadusel, turvalisusel ning õigusel rajaneva ala raamistikus.

[…]

(8) Euroopa vahistamismääruse täitmise kohta tehtud otsuseid tuleb piisavalt kontrollida, mis tähendab, et selle liikmesriigi õigusasutus, kus tagaotsitav on vahistatud, peab tegema otsuse tema üleandmise kohta.

[…]

(10) Euroopa vahistamismääruse toimimine põhineb suurel liikmesriikidevahelisel usaldusel. Selle kohaldamise võib peatada ainult siis, kui üks liikmesriik on raskelt ja jätkuvalt rikkunud Euroopa Liidu lepingu artikli 6 lõikes 1 sätestatud põhimõtteid ja kui rikkumise on nimetatud lepingu artikli 7 lõike 1 alusel kindlaks teinud nõukogu ja sellel on artikli 7 lõikes 2 sätestatud tagajärjed.

[…]

(12) Käesolev raamotsus austab põhiõigusi ja järgib põhimõtteid, mida tunnustatakse Euroopa Liidu lepingu artiklis 6 ja mis on kajastatud Euroopa Liidu põhiõiguste hartas, eelkõige selle VI peatükis. Käesolevat raamotsust ei tõlgendata keeluna ära öelda isiku üleandmisest, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, kui on objektiivselt alust arvata, et nimetatud vahistamismäärus on tehtud isiku kohtu alla andmiseks või karistamiseks kõnealuse isiku soo, rassi, usu, etnilise kuuluvuse, kodakondsuse, keele, poliitiliste vaadete või seksuaalse sättumuse alusel või et see kahjustaks selle isiku olukorda mis tahes eeltoodud põhjusel.

[…]”

4 Raamotsuse artikkel 1 näeb ette:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

2. Liikmesriigid täidavad mis tahes Euroopa vahistamismääruse vastastikuse tunnustamise põhimõtte alusel ja vastavalt käesoleva raamotsuse sätetele.

3. Käesolev raamotsus ei mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6.”

5 Raamotsuse artikli 2 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Euroopa vahistamismääruse võib teha tegude eest, mida vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatakse vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt 12 kuud, või kui karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme kohta on otsus tehtud, peab see olema vähemalt nelja kuu pikkune.

2. Käesoleva raamotsuse alusel ja teo topeltkaristatavust kontrollimata toimub Euroopa vahistamismääruse alusel üleandmine järgmiste kuritegude puhul, nagu need on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides määratletud ja kui need on vahistamismääruse teinud liikmesriigis karistatavad vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetmega, mille maksimaalne pikkus on vähemalt kolm aastat:

– kuritegelikus ühenduses osalemine,

[…]

– narkootiliste ja psühhotroopsete ainete salakaubavedu,

[…]”

6 Raamotsuse artikkel 3 „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise kohustuslikud alused” näeb ette:

„Vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusasutus (edaspidi „vahistamismäärust täitev õigusasutus”) kohustub keelduma Euroopa vahistamismääruse täitmisest järgmistel juhtudel:

[…]

2) kui vahistamismäärust täitev õigusasutus teab, et tagaotsitava suhtes on samade tegude eest teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus ning kui sellega on määratud karistus, on see karistus kantud või on see sel ajal kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täita;

[…]”.

7 Raamotsuse artikkel 15 „Üleandmisotsus” sätestab:

„1. Vahistamismäärust täitev õigusasutus teeb käesolevas raamotsuses määratletud aja jooksul ja tingimustel otsuse, kas isik tuleb üle anda.

2. Kui vahistamismäärust täitev õigusasutus leiab, et vahistamismääruse teinud liikmesriigi edastatud teabest ei piisa üleandmisotsuse tegemiseks, küsib ta vajalikku lisateavet, eelkõige seoses artiklitega 3–5 ja artikliga 8, mis tuleb kiiresti saata ning võib selle saamiseks kehtestada tähtaja, võttes arvesse vajadust järgida artiklis 17 kehtestatud tähtaegu.

3. Vahistamismääruse teinud õigusasutus võib alati edastada täitvale õigusasutusele mis tahes vajalikku lisateavet.”

8 19. juulil 1990 Schengenis (Luksemburg) allkirjastatud konventsiooni, millega rakendatakse 14. juuni 1985. aasta Schengeni lepingut Beneluxi Majandusliidu riikide, Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsuse Vabariigi valitsuste vahel nende ühispiiridel kontrolli

järkjärgulise kaotamise kohta (EÜT 2000, L 239, lk 19; ELT eriväljaanne 19/02, lk 9; edaspidi „Schengeni lepingu rakendamise konventsioon"), artikkel 54 näeb ette:

„Isikut, kelle suhtes üks konventsiooniosaline on langetanud lõpliku kohtuotsuse, ei või teine konventsiooniosaline sama teo eest vastutusele võtta, tingimusel et kui isikule on karistus määratud, on ta selle ära kandnud või kannab seda või seda ei saa otsuse langetanud konventsiooniosalise õiguse alusel enam täitmisele pöörata."

9 Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 57 lõiked 1 ja 2 sätestavad:

„1. Kui konventsiooniosaline süüdistab isikut õiguserikkumises ja selle konventsiooniosalise pädevatel asutustel on põhjust oletada, et süüdistus on seotud samade tegudega, mille eest teine konventsiooniosaline on isiku üle juba lõpliku kohtuotsuse langetanud, taotlevad need asutused, kui nad seda vajalikuks peavad, selle konventsiooniosalise pädevatelt asutustelt teavet, kelle territooriumil kohtuotsus langetati.

2. Taotletud teave edastatakse nii ruttu kui võimalik ning seda arvestatakse edasiste sammude üle otsustamisel käimasolevas kohtuasjas."

10 Amsterdami lepingu jõustumise kuupäeva käsitlevast teadaandest, mis avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas 1. mail 1999 (EÜT L 114, lk 56), ilmneb, et Saksamaa Liitvabariik tunnustas EL artikli 35 lõike 2 alusel tehtud deklaratsiooniga Euroopa Kohtu pädevust langetada eelotsuseid EL artikli 35 lõike 3 punktis b sätestatud korras.

Liikmesriikide õigus

Saksa õigus

11 Raamotsuse artikli 3 punkt 2 võeti Saksa õigusesse üle 23. detsembri 1982. aasta Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen'i (IRG) (seadus rahvusvahelise õigusabi kohta kriminaalasjades) – 20. juuli 2006. aasta Europäisches Haftbefehlsgesetz'i (seadus Euroopa vahistamismääruse kohta, *BGBl.* 2006 I, lk 1721 (EuHbG)) redaktsioonis – §83 punktiga 1. Selles artiklis pealkirjaga „Täiendavad lubatavuse tingimused" on sätestatud:

„Väljaandmine ei ole lubatud, kui

1. tagaotsitava suhtes on sama teo eest, mis on aluseks väljaandmistaotlusele, teises liikmesriigis langetatud lõplik kohtuotsus, tingimusel et süüdimõistmise korral on karistus juba kantud või on kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täide viia […].

[…]"

Itaalia õigus

12 Vabariigi Presidendi 9. oktoobri 1990. aasta dekreedi nr 309 narkootiliste ja psühhotroopsete ainete, toksikomaania ennetamise ja ravi ning taasintegreerimise suhtes kohaldatavat korda käsitlevate seaduste konsolideeritud teksti kohta (edaspidi „DPR nr 309/90”) artiklid 73 ja 74 kõlavad järgmiselt:

„Artikkel 73. Narkootiliste või psühhotroopsete ainete ebaseaduslik valmistamine, nendega kauplemine ja nende valdamine

1. Isikut, kes ilma artiklis 17 sätestatud luba omamata kasvatab, toodab, valmistab, ekstraheerib, rafineerib, müüb, pakub müügiks või paneb müüki, annab üle, levitab, turustab, veab, hangib, saadab, annab edasi või veab transiidina või toimetab kätte mis tahes eesmärgil narkootilisi või psühhotroopseid aineid, karistatakse kuue kuni kahekümneaastase vangistusega ja rahatrahviga 26 000– 260 000 eurot […].

[…]

6. Karistust raskendatakse, kui teo on ühiselt toime pannud kolm või enam isikut.

Artikkel 74. Narkootiliste või psühhotroopsete ainetega ebaseaduslik kauplemine kuritegeliku ühenduse poolt

1. Kui kolm või enam isikut tegutsevad ühiselt eesmärgiga panna toime mitu artiklis 73 sätestatud rikkumist, karistatakse isikut, kes kuritegelikku ühendust propageerib, ühenduse loob, ühendust juhib, korraldab või rahastab, üksinda vähemalt kahekümneaastase vangistusega.

2. Kuritegelikus ühenduses osalejat karistatakse vähemalt kümneaastase vangistusega.

3. Karistust raskendatakse, kui ühendusse kuulub kümme isikut […].

[…]"

13 Vastavalt Itaalia kriminaalmenetluse seadustiku artiklile 649: „juhul, kui süüdistatav on kriminaalmenetluses lõpliku otsuse või määruse alusel õigeks või süüdi mõistetud, ei või tema suhtes sama teo eest uut kriminaalmenetlust algatada, isegi kui seda peetakse õigusliku kvalifikatsiooni, raskusastme või asjaolude seisukohast erinevaks".

14 Itaalia valitsuse andmetel ilmneb Corte suprema di cassazione (Itaalia kassatsioonikohus) praktikast siiski, et „kriminaalmenetluse seadustiku artiklis 649 ettenähtud erandile ei saa tugineda, kui lõpliku kohtuotsuse tegemise aluseks olev asjaolu puudutab rikkumiste ideaalkonkurentsi, kuna teo, mille suhtes on juba lõplik kohtuotsus tehtud, võib ümber kvalifitseerida faktiliseks asjaoluks ning erineva või isegi alternatiivse hinnangu kohaselt liigitada laiemasse kuriteoliiki".

Põhikohtuasja asjaolud ja eelotsuse küsimused

15 Tribunale di Catania (Catania esimese astme kohus) (Itaalia) tegi 7. novembril 2008 G. Mantello suhtes Euroopa vahistamismääruse (edaspidi „vahistamismäärus") tema vahistamiseks ja Itaalia ametiasutustele üleandmiseks tema suhtes alustatud kriminaalmenetluse raames. Selle vahistamismääruse aluseks oli 5. septembril 2008 sama kohtu poolt G. Mantello ja 76 kaassüüdistatava suhtes tehtud siseriiklik vahistamismäärus.

16 Vahistamismääruses heideti G. Mantellole ette kahte asjaolu.

17 Esiteks: ajavahemikul 2004. aasta jaanuarist kuni 2005. aasta novembrini osales ta vähemalt kümmet teist isikut hõlmava kuritegeliku ühenduse raames kokaiiniga kauplemises, mis toimus Vittorias (Itaalia), muudes Itaalia linnades ning samuti Saksamaal. G. Mantello tegutses mitte ainult kulleri ja vahendajana, vaid vastutas ka kokaiini hankimise ja sellega kauplemise eest. Vastavalt DPR nr 309/90 artikli 74 lõigetele 1 ja 2 karistatakse nende tegude eest Itaalia õiguse kohaselt vähemalt kahekümneaastase vangistusega.

18 Teiseks: sel ajavahemikul ja samades kohtades, tegutsedes üksi või teiste osavõtul, omandas ta ebaseaduslikult kokaiini, valdas seda ja andis edasi, müüs või andis teistele üle. Nende tegude eest karistatakse Itaalia õiguse kohaselt kaheksa- kuni kahekümneaastase vangistusega, kusjuures seda karistust võib raskendada.

19 Selles osas tugineti G. Mantello vastu karistust raskendavatele asjaoludele, kuna võrgustiku vahendusel tarniti kokaiini ühele alaealisele.

20 Siseriiklikus vahistamismääruses esitatud andmete kohaselt uurisid alates jaanuarist 2004 erinevad Itaalia ametivõimud Vittoria piirkonnas levivat ebaseaduslikku kokaiinikaubandust. Uurimine seisnes muu hulgas ulatuslikus telefonikõnede pealtkuulamises, mis võimaldas tuua esile organiseeritud võrgustiku olemasolu, mis hõlmab kahte kuritegelikku ühendust, mistõttu on kohaldatav DPR nr 309/90 artikkel 74. Lisaks kinnitas G. Mantello telefonikõnede pealtkuulamine ajavahemikul 19. jaanuarist 13. septembrini 2005, et nimetatud isik osaleb kõnealuses võrgustikus. Samuti jälgisid uurijad G. Mantellot varjatult tema teatud reiside ajal, eelkõige Sitsiilia (Itaalia) ja Milano (Itaalia) vahel 28. juulil 2005 ja 12. augustil 2005 ning Sitsiilia, Esslingeni (Saksamaa) ja Catania vahel 12. septembril 2005.

21 Viimase reisi käigus ostis G. Mantello Esslingenis 150 g kokaiini ja tema naasmisel 2005. aasta 13. septembri õhtul, kui ta väljus Catania jaamas rongist, vahistati ta raudteepolitsei poolt, kes otsis ta läbi ja leidis, et tal oli kaasas kaks kotikest, millest üks sisaldas 9,5 g ja teine 145,96 g kokaiini, mis vastab 599–719 üksikdoosi kogusele.

22 Tribunale di Catania mõistis 30. novembri 2005. aasta otsusega G. Mantellole kolme aasta, kuue kuu ja 20 päeva pikkuse vangistuse ning trahvi summas 13 000 eurot. Oma määruses heitis prokurör G. Mantellole ette 155,46 g edasimüügiks mõeldud kokaiini ebaseaduslikku omamist 13. septembril 2005. Tribunale di Catania leidis, et nende asjaolude sisuline õigsus oli tõendatud. G. Mantello taotlusel tegi kohus otsuse lühimenetluses, mis võimaldas karistust vähendada. See kohtuotsus jäeti Corte d'apello di Catania (Catania apellatsioonikohus) 18. aprilli 2006. aasta otsusega muutmata.

23 Seejärel vähendas Tribunale di Catania G. Mantello karistust sedavõrd, et ta pidi tegelikult kandma vaid 10 kuu ja 20 päeva pikkuse vangistuse ning tema trahvi vähendati.

24 Olles 3. detsembril 2008 vahistamismäärusest teada saanud Schengeni infosüsteemist (SIS), korraldas Generalstaatsanwaltschaft Stuttgart (Stuttgarti prokuratuur) 29. detsembril 2008 G. Mantello vahistamise tema elukohas ja toimetamise Amtsgericht Stuttgarti (Saksamaa). Ülekuulamisel vaidlustas G. Mantello enda üleandmise vahistamismääruse teinud õigusasutusele ega loobunud erikohustuse reegli kohaldamisest. Nimetatud prokuratuuri taotlusel palus Oberlandesgericht Stuttgart 22. jaanuaril 2009 Itaalia ametivõimudel kontrollida, kas Tribunale di Catania 30. novembri 2005. aasta kohtuotsus ei takista vahistamismääruse täitmist.

25 Kuna ta ei saanud neilt ametivõimudelt mingit teavet, otsustas Oberlandesgericht Stuttgart 20. märtsil 2009 vahistamismääruse täitmise peatada. Võttes arvesse põhikohtuasja nii faktilisi kui ka õiguslikke probleeme, määras see kohus G. Mantellole ka kaitsja.

26 Seejärel selgitas Tribunale di Catania eeluurimiskohtunik vahistamismääruse teinud õigusasutusena lõpuks 4. aprillil 2009 vastuseks vahistamismäärust täitva õigusasutuse teabenõudele, et 30. novembri 2005. aasta kohtuotsus ei takista vahistamismääruses silmas peetud kriminaalmenetlust ja et tegemist ei olnud seega *ne bis in idem* põhimõtte kohaldamisalasse kuuluva juhtumiga. Seepeale palus Stuttgarti prokuratuur eelotsusetaotluse esitanud kohtul asuda vahistamismäärust täitma.

27 Oberlandesgericht Stuttgartil tekib siiski küsimus, kas ta võib organiseeritud kuritegevust puudutavate süütegudega seotud vahistamismääruse täitmisest keelduda, kuna tema sõnul olid selle uurimise ajal, mille tulemusel mõisteti G. Mantello süüdi kokaiini valdamises eesmärgiga need edasi müüa, uurijatel juba piisavad tõendid tema süüdistamiseks ja tema suhtes menetluse alustamiseks vahistamismääruses nimetatud süüdistuste alusel, eelkõige narkokaubanduse eest kuritegelikus ühenduses. Uurimise huvides, selleks et oleks võimalik paljastada see kaubandus ja vahistada teised asjassepuutuvad isikud, ei edastanud need uurijad siiski nende käsutuses olevat teavet ega tõendeid eeluurimiskohtunikule ega taotlenud tol ajal uurimise alustamist nende asjaolude alusel.

28 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul on Saksa õiguses, nii nagu seda on tõlgendanud Bundesgerichtshof, kuritegeliku ühenduse poolt toime pandud kuriteo suhtes põhimõtteliselt võimalik menetlust läbi viia tagantjärele, kui esiteks puudutasid varasem süüdistusakt ja kriminaalkohtumenetlus vaid sellise kuritegeliku ühenduse liikme üksikuid tegusid ja teiseks ei ole süüdistataval tekkinud õiguspärast ootust, et varasem menetlus hõlmas kõiki kuritegeliku ühenduse raames toime pandud tegusid. Tundub siiski, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei nõustu täielikult Bundesgerichtshofi selle seisukohaga. Nimelt teeb ta ettepaneku lisada kolmas tingimus, s.o et üksiku teo suhtes kohtuotsuse tegemise hetkel ei olnud uurijad teadlikud muudest üksikutest kuritegudest ja kuritegeliku ühenduse raames toime pandud kuriteost – eeldus, mis Itaalia uurimisasutuste puhul just ei olnudki täidetud.

29 Lisaks märgib Oberlandesgericht Stuttgart, et esiteks puudub põhikohtuasjas piiriülene element, kuna potentsiaalne *idem* seisneks kohtuotsuses, mis pärineb vahistamismääruse teinud liikmesriigist endast, mitte teisest liikmesriigist. Teiseks märgib nimetatud kohus, et mõiste „samad teod" kohta ei ole Euroopa Kohus Euroopa vahistamismääruse kontekstis veel otsust teinud. Kuid kohtul tekib küsimus, kas Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni puudutavat kohtupraktikat saab üle kanda niisugusele olukorrale, nagu on asjassepuutuv põhikohtuasjas.

30 Neil asjaoludel otsustas Oberlandesgericht Stuttgart menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas küsimusele, kas tegemist on „sama teoga" raamotsuse […] artikli 3 punkti 2 tähenduses, tuleb anda vastus

a) vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse alusel,

b) vahistamismäärust täitva liikmesriigi õiguse alusel või

c) mõistele „sama tegu" lähtuvalt liidu õigusest antava autonoomse tõlgenduse alusel?

2. Kas narkootiliste ainete ebaseaduslik sissevedu on raamotsuse artikli 3 punkti 2 tähenduses „sama tegu" nagu liikmelisus [kuritegelikus] ühenduses, mille eesmärk on narkootiliste ainetega kauplemine, kui uurimisasutustel oli narkootiliste ainete ebaseadusliku sisseveo osas süüdimõistva kohtuotsuse tegemise ajal teavet ning tõendeid, mis kinnitasid kahtlust ühenduses osalemise suhtes, kuid nad loobusid uurimise huvides kohtule selle teabe ja tõendite esitamisest ning seega ka vastavasisulise kriminaalmenetluse alustamisest?"

31 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlusel, mille põhjuseks oli nimetatud kohtu soov mitte pikendada Itaalia ametiasutuste taotletud üleandmismenetlust, uuris määratud koda vajadust kohaldada käesolevas asjas kodukorra artiklis 104b ette nähtud kiirmenetlust. 20. juuli 2009. aasta otsuses, mis tehti nimetatud artikli lõike 1 neljanda lõigu alusel, otsustas määratud koda pärast kohtujuristi ärakuulamist jätta see taotlus rahuldamata.

Eelotsuse küsimused

32 Eelotsuse küsimustega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas niisugustel asjaoludel, nagu on asjassepuutuvad põhikohtuasjas, võib ta keelduda vahistamismääruse täitmisest raamotsuse artikli 3 punkti 2 alusel.

33 Nimelt nähtub esimesest eelotsuse küsimusest, mis puudutab seda, kas nimetatud artikli 3 punktis 2 sisalduv mõiste „samad teod" on liidu õiguse autonoomne mõiste, et juhul kui seda mõistet tuleb analüüsida üksnes vahistamismääruse teinud liikmesriigi või vahistamismäärust täitva liikmesriigi õigusest lähtuvalt, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates nimetatud kohus kohustatud järelikult G. Mantello üle andma. See on nii, kui esiteks Saksa õiguses, nii nagu seda on tõlgendanud Bundesgerichtshof, on kuritegeliku ühenduse poolt toime pandud kuriteo suhtes põhimõtteliselt võimalik menetlust läbi viia tagantjärele, kui varasem süüdistusakt ja kriminaalkohtumenetlus puudutasid vaid sellise kuritegeliku ühenduse liikme üksikuid tegusid ning süüdistataval ei ole tekkinud õiguspärast ootust, et varasem menetlus hõlmas kõiki kuritegeliku ühenduse raames toime pandud tegusid. Teiseks, arvestades käesoleva kohtuotsuse punktis 14 esitatud Corte suprema di cassazione kohtupraktikat ja punktis 26 toodud teavet, mille Tribunale di Catania eeluurimiskohtunik edastas

eelotsusetaotluse esitanud kohtule 4. aprillil 2009, ei takista Tribunale di Catania 30. novembri 2005. aasta otsus Itaalia õiguse kohaselt alustada kriminaalmenetlust niisuguste kuritegude alusel, mis sisalduvad vahistamismääruses.

34 Ent juhul kui raamotsuse artikli 3 punktis 2 sisalduvat mõistet „samad teod" tuleb pidada liidu õiguse autonoomseks mõisteks, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teise küsimusega teada, kas vastupidi Saksa ja Itaalia õigusele, nagu nende liikmesriikide kõrgemad kohtud neid on tõlgendanud, nõuab raamotsuse see säte, võimaldamaks isiku suhtes kriminaalmenetluse alustamist seoses süüdistusega, mis on laiaulatuslikum kui see, mille kohta tehti seoses üksikjuhtumiga lõplik kohtuotsus, et uurijatele pidi olema teadmata esimese süüdistuse ajal, mille tulemusel tehti lõplik kohtuotsus, et oli olemas teisi üksikuid tegusid või kuritegeliku ühenduse poolt toime pandud süütegusid – eeldus, mis Itaalia uurimisasutuste puhul just ei olnudki täidetud.

35 Kõigepealt tuleb meenutada, et nagu nähtub eelkõige raamotsuse artikli 1 lõigetest 1 ja 2 ning põhjendustest 5 ja 7, on raamotsuse eesmärk asendada liikmesriikidevaheline mitmepoolne väljaandmissüsteem vastastikuse tunnustamise põhimõttel rajaneva õigusasutustevahelise üleandmissüsteemiga süüdimõistetute kriminaalkaristuste täitmiseks või kahtlustatavatele süüdistuse esitamiseks (vt 6. oktoobri 2009. aasta otsus kohtuasjas C-123/08: Wolzenburg, EKL 2009, lk I-9621, lk 56).

36 Vastastikuse tunnustamise põhimõttest, mis on raamotsuse ülesehituse alus, tuleneb selle artikli 1 lõike 2 kohaselt samuti, et liikmesriigid peavad põhimõtteliselt Euroopa vahistamismääruse täitma (1. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-388/08 PPU: Leymann ja Pustovarov, EKL 2008, lk I-8983, punkt 51).

37 Nimelt võivad liikmesriigid keelduda vahistamismäärust täitmast ainult täitmata jätmise kohustuslikel juhtudel, mis on ette nähtud raamotsuse artiklis 3, ja raamotsuse artiklis 4 loetletud juhtudel (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Leymann ja Pustovarov, punkt 51).

38 Selles küsimuses ei saa raamotsuse artikli 3 punktis 2 sisalduvat mõistet „samad teod" jätta liikmesriikide õigusasutuste otsustada nende siseriikliku õiguse alusel. Nimelt tuleneb liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõudest, et kuna kõnealune säte ei sisalda selle mõiste osas viidet liikmesriikide õigusele, tuleb mõistet tõlgendada kogu liidus autonoomselt ja ühetaoliselt (vt analoogia alusel 17. juuli 2008. aasta kohtuotsus C-66/08: Kozłowski, EKL 2008, lk I-6041, punktid 41 ja 42). Kõnealune mõiste kujutab endast seega liidu õiguse autonoomset mõistet, mille kohta võib iseenesest EL toimimise lepingu protokolli nr 36 üleminekusätete kohta VII jaotises määratletud tingimustel eelotsusetaotluse esitada mis tahes kohus, kelle menetluses on vastavasisuline kohtuvaidlus.

39 Olgu märgitud, et mõiste „samad teod" esineb ka Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 54. Selles kontekstis tõlgendati nimetatud mõistet nii, et sellega peetakse silmas tegude sisulist laadi ning see hõlmab konkreetsete omavahel lahutamatult seotud tegude kogumit, sõltumata nende tegude õiguslikust kvalifikatsioonist või kaitstud õiguslikust huvist (vt 9. märtsi 2006. aasta otsus kohtuasjas C-436/04: Van Esbroeck, EKL 2006, lk I-2333, punktid 27, 32 ja 36, ning 28. septembri 2006. aasta otsus kohtuasjas C-150/05: Van Straaten, EKL 2006, lk I-9327, punktid 41, 47 ja 48).

40 Arvestades Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artikli 54 ja raamotsuse artikli 3 lõike 2 ühist eesmärki, st soovi vältida, et isik sama teo eest uuesti vastutusele võetakse või tema üle kohut mõistetakse, tuleb tunnistada, et Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni kontekstis sellele mõistele antud tõlgendus kehtib ka raamotsuse kontekstis.

41 Kui vahistamismäärust täitvat õigusasutust teavitatakse sellest, et ühes liikmesriigis on langetatud lõplik kohtuotsus „samade tegude" eest kui need, mida käsitletakse Euroopa vahistamismääruses, mis on tema menetluses, siis peab nimetatud asutus vastavalt raamotsuse artikli 3 punktile 2 keelduma vahistamismääruse täitmisest, tingimusel et kui sellega on määratud karistus, on see karistus kantud või on see sel ajal kandmisel või ei saa seda enam karistuse määranud liikmesriigi õiguse alusel täita.

42 Eelotsusetaotluses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et esmapilgul kaldub ta arvama, et asjaolud, millele tugineb 30. novembri 2005. aasta lõplik kohtuotsus, s.o see, et G. Mantello valduses oli Vittorias 13. septembril 2005 155,46 g kokaiini, on mõistet „samad teod" arvestades erinevad neist, mida peetakse silmas vahistamismääruses, s.o esiteks asjaolud, mis leidsid aset ajavahemikus 2004. jaanuar kuni 2005. aasta november ja mis puudutavad G. Mantello osalemist kuritegelikus ühenduses kulleri, vahendaja ja varustajana, ning teiseks asjaolud, mis puudutavad narkootilise aine ebaseaduslikku omamist samal ajavahemikul mitmes Itaalia ja Saksamaa linnas.

43 Seega tuleb asuda seisukohale, et tegelikult puudutavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused pigem mõistet „lõplik kohtuotsus" kui mõistet „samad teod". Nimelt tekib kohtul küsimus, kas – arvestades seda, et Itaalia uurijatel oli 30. novembri 2005. aasta kohtuotsuse langetamise ajal tõendeid tegude kohta, mis leidsid aset

ajavahemikus 2004. aasta jaanuar kuni 2005. aasta november, mis oleks võimaldanud tõendada G. Mantello kuritegelikus ühenduses osalemise ning narkootilise aine ebaseadusliku valdamise süütegusid, saab seda kohtuotsust pidada mitte ainult lõplikuks süüdimõistvaks kohtuotsuseks, mis hõlmab 13. septembri 2005. aasta üksikjuhtumit, mille puhul heideti ette edasimüügi eesmärgil narkootilise aine ebaseadusliku valdamise süütegu, vaid ka kohtuotsuseks, mis takistab hilisemaid kriminaalmenetlusi vahistamismääruses sisalduvate kuritegude osas.

44 Teisisõnu soovib kohus teada, kas asjaolu, et uurimisasutustel oli tõendeid tegude kohta, mis kujutavad endast vahistamismääruses silmas peetud süütegusid, kuid ei esitanud neid Tribunale di Cataniale hindamiseks, kui viimane tegi 13. septembril 2005 otsuse üksikjuhtumi kohta, võimaldab asuda seisukohale, et tegemist on otsusega, mida võib samastada lõpliku kohtuotsusega vahistamismääruses nimetatud tegude eest.

45 Sellega seoses olgu nenditud, et tuleb asuda seisukohale, et tagaotsitava kohta on tehtud lõplik kohtuotsus samade tegude eest raamotsuse artikli 3 punkti 2 tähenduses, kui kriminaalmenetluse järel on kriminaalasi lõplikult lõpetatud (vt analoogia alusel 11. veebruari 2003. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-187/01 ja C-385/01: Gözütok ja Brügge, EKL 2003, lk I-1345, punkt 30, ning 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-491/07: Turanský, EKL 2008, lk I-11039, punkt 32) või kui liikmesriigi õigusasutused on teinud otsuse, millega süüdistatav mõistetakse etteheidetavate tegude osas lõplikult õigeks (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Van Straaten, punkt 61, ja eespool viidatud kohtuotsus Turanský, punkt 33).

46 Raamotsuse artikli 3 punktis 2 silmas peetud kohtuotsuse „lõplik" iseloom tehakse kindlaks selle liikmesriigi õiguse kohaselt, kus kohtuotsus tehti.

47 Seega ei saa niisugune otsus, mis ei lõpeta teatud isiku vastu kriminaalmenetluse algatanud liikmesriigi õiguse kohaselt teatava teo eest kriminaalasja siseriiklikul tasandil lõplikult, olla põhimõtteliselt menetluslikuks takistuseks sellele, et sama teo eest ning sama isiku vastu algatataks või jätkataks teises liidu liikmesriigis kriminaalmenetlust (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Turanský, punkt 36).

48 Sellega seoses võimaldab raamotsuse artikkel 15 lõige 2 sarnaselt Schengeni lepingu rakendamise konventsiooni artiklis 57 ette nähtud koostööle vahistamismäärust täitval õigusasutusel taotleda selle liikmesriigi õigusasutuselt, kelle territooriumil otsus on langetatud, õigusalast teavet otsuse täpse olemuse kohta selle väljaselgitamiseks, kas otsusel on nimetatud riigi siseriikliku õiguse alusel olemus, millest tulenevalt käsitada seda kriminaalasja siseriiklikul tasandil lõplikult lõpetavana (vt selle kohta analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Turanský, punkt 37).

49 Põhikohtuasjas kasutas eelotsusetaotluse esitanud kohus aga just nimelt raamotsuse artikli 15 lõikes 2 ette nähtud koostööraamistikku. Vahistamismääruse teinud õigusasutus ütles talle antud vastuses sõnaselgelt, et Itaalia õiguse kohaselt oli süüdistatava suhtes tehtud lõplik kohtuotsus seoses narkootilise aine valdamise üksikjuhtumiga, kuid vahistamismäärusega hõlmatud kriminaalmenetlus tugines teistsugustele tegudele, mis puudutavad organiseeritud kuritegevuse raames toime pandud süütegusid, ning muudele edasimüümise eesmärgil narkootilise aine ebaseadusliku valdamise süütegudele, mida 30. novembri 2005. aasta kohtuotsus ei hõlmanud. Niisiis, kuigi uurimisasutustel oli teatav faktiline teave nende süütegude kohta, nähtub vahistamismääruse teinud õigusasutuse vastusest, et Tribunale di Catania esimest kohtuotsust ei saa pidada otsuseks, millega lõpetati lõplikult kriminaalmenetlus siseriiklikul tasandil seoses tema vahistamismääruses nimetatud tegudega.

50 Niisugustel asjaoludel, nagu on asjassepuutuvad põhikohtuasjas, kus vastuseks vahistamismäärust täitva õigusasutuse esitatud teabenõudele raamotsuse artikli 15 lõike 2 tähenduses tõdes vahistamismääruse teinud õigusasutus selgitustele tuginedes sõnaselgelt, et tema varasem kohtuotsus ei hõlma tema vahistamismääruses silmas peetud tegusid ja ei takista seega vahistamismääruses silmas peetud kohtumenetluse alustamist, peab vahistamismäärust täitev õigusasutus järelikult tegema vahistamismääruse teinud õigusasutuse vastuses antud hinnangust kõik järeldused.

51 Eeltoodut arvestades tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule vastata, et Euroopa vahistamismääruse tegemiseks ja täitmiseks kujutab artikli 3 punktis 2 esinev mõiste „samad teod" endast liidu õiguse autonoomset mõistet. Niisuguses olukorras, nagu on vaatluse all põhikohtuasjas, kus vastuseks vahistamismäärust täitva õigusasutuse esitatud teabenõudele raamotsuse artikli 15 lõike 2 tähenduses tõdes vahistamismääruse teinud õigusasutus siseriikliku õiguse alusel ja pidades kinni nõuetest, mis tulenevad mõistest „samad teod", nagu see on ette nähtud raamotsuse artikli 3 punktis 2, sõnaselgelt, et tema õiguskorras langetatud varasem kohtuotsus ei kujuta endast lõplikku kohtuotsust, mis hõlmab tema vahistamismääruses silmas peetud tegusid, ega takista seega vahistamismääruses silmas peetud kohtumenetluse alustamist, ei ole vahistamismäärust täitval õigusasutusel mingit põhjust seoses sellise kohtuotsusega kohaldada nimetatud raamotsuse artikli 3 punktis 2 ette nähtud täitmata jätmise kohustuslikku alust.

Kohtukulud

52 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa vahistamismääruse tegemise ja täitmise eesmärgil kujutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta artikli 3 punktis 2 esinev mõiste „samad teod" endast liidu õiguse autonoomset mõistet.

Niisuguses olukorras, nagu on vaatluse all põhikohtuasjas, kus vastuseks vahistamismäärust täitva õigusasutuse esitatud teabenõudele raamotsuse artikli 15 lõike 2 tähenduses tõdes vahistamismääruse teinud õigusasutus siseriikliku õiguse alusel ja pidades kinni nõuetest, mis tulenevad mõistest „samad teod", nagu see on ette nähtud raamotsuse artikli 3 punktis 2, sõnaselgelt, et tema õiguskorras langetatud varasem kohtuotsus ei kujuta endast lõplikku kohtuotsust, mis hõlmab tema vahistamismääruses silmas peetud tegusid, ega takista seega vahistamismääruses silmas peetud kohtumenetluse alustamist, ei ole vahistamismäärust täitval õigusasutusel mingit põhjust seoses sellise kohtuotsusega kohaldada nimetatud raamotsuse artikli 3 punktis 2 ette nähtud täitmata jätmise kohustuslikku alust.

Allkirjad